

Zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za 1. čtvrtletí roku 2021

Podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o své činnosti.

A. Činnost ochránce v číslech	3
B. Veřejná správa	6
B.1 Přesvědčivé určení data vzniku invalidity vedlo k vyššímu důchodu a doplatku (sp. zn. 1400/2020/VOP)	6
B.2 Přerušování výkonu trestu u těhotné ženy a právo na rodinný život (sp. zn. 1310/2020/VOP)	7
B.3 Cestovní doklady pro děti v pěstounské péči (sp. zn. 7627/2020/VOP)	8
B.4 Vyřizování stížnosti proti postupu poskytovatele zdravotních služeb dozorovým orgánem (sp. zn. 1319/2019/VOP)	9
B.5 Vymáhání nezákonně stanovené daně (sp. zn. 3363/2019/VOP)	9
B.6 Konference, kulaté stoly a školení	10
C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění	11
C.1 Systematické návštěvy, sledování vyhoštění a distanční monitoring	11
C.2 Semináře, školení a osvěta	11
D. Ochrana před diskriminací	13
D.1 Doporučení ke zřízení vyhrazených parkovišť pro osoby se zdravotním postižením (sp. zn. 97/2018/DIS)	13
D.2 Vyhrazené parkování pro osoby se zdravotním postižením (sp. zn. 6462/2019/VOP/JKV)	14
D.3 Zásadní pracovní jednání	15
D.4 Osvěta	15
D.5 Konference, kulaté stoly a školení	16
E. Sledování práv lidí se zdravotním postižením	17
E.1 První letošní zasedání poradního orgánu	17
E.2 Výzkumy a doporučení	17
E.3 Spolupráce s Výborem OSN pro práva osob se zdravotním postižením a mezinárodní spolupráce	20
E.4 Konference, kulaté stoly a školení	21

A. Činnost ochránce v číslech

V 1. čtvrtletí 2021 ochránce obdržel celkem **2069** podnětů (nárůst o 16% oproti předchozímu čtvrtletí, kdy ochránce obdržel o 21 podnětů více než loni ve stejném období). Podíl podnětů v působnosti (**68,9 %**, což je obdobný průměr jako v roce 2020 (68 %)). Nejvíce podnětů se tradičně týkalo sociálního zabezpečení – zejména důchodů (176) a dávek (63), dále stavebního a územního řízení (73) a činnosti vězeňské služby (81).

V **56** podnětech lidé namítli nerovné zacházení, z toho v **39** případech z důvodů zakázaných antidiskriminačním zákonem. V **16** případech ochránce poskytl informace a analýzy týkající se diskriminace mezinárodním subjektům či vnitrostátním orgánům.

Ochránce navštívil **2** zařízení, sledoval **2** vyhoštění cizinců a prostudoval **1118** rozhodnutí o vyhoštění.

Počty podnětů ilustruje následující obrázek:

PODNĚTY

2069

podnětů doručených
v I. čtvrtletí 2021

68,9%

podnětů patřilo do
působnosti ochránce,
a mohl se jimi tedy zabývat

jedná se o 2%
nárůst oproti I. čtvrtletí 2020

důchody | 176

činnost Vězeňské
služby ČR | 81

územní, stavební řízení,
užívání stavby | 73

pobyt cizinců | 59

daně a správa daní | 91

činnost OSPOD | 75

dávky pomoci
v hmotné nouzi | 63

56

podnětů s námitkou
nerovného zacházení

diskriminace ve smyslu
antidiskriminačního zákona
se týkalo 39 podnětů

ČINNOST

1118

prostudovaných
rozhodnutí o vyhoštění

ochránce natočil 12
podcastů

DOPORUČENÍ:

- ke sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021

- ke zřizování vyhrazených parkovišť pro osoby se zdravotním postižením

19 vyřízených žádostí
o informace

ochránce uspořádal 15
vzdělávacích akcí

např. Příprava na důchod,
Kdy do důchodu či COVID
a věznice v roce 2020

- k přístupnosti pořadu „Události“ České televize

- k očkování klientů zařízení zdravotních a sociálních služeb se sníženou schopností rozhodování nebo s podpůrným opatřením

B. Veřejná správa

Již od roku 2001 ochránce chrání osoby před nezákonným či jinak nesprávným jednáním nebo nečinností správních úřadů. Má právo nahlížet do spisů, žádat úřady o vysvětlení a může vést místní šetření. Zjistí-li pochybení úřadu, doporučuje opatření k nápravě, rozhodnutí úřadu nemůže zrušit ani nahradit.

B.1 Přesvědčivé určení data vzniku invalidity vedlo k vyššímu důchodu a doplatku (sp. zn. 1400/2020/VOP)¹

Vznik invalidity je objektivně existujícím stavem, nelze jej proto stanovit na základě nahodilých skutečností. Posudkový lékař proto musí stanovené datum vzniku invalidity v posudku vždy řádně odůvodnit.

Na ochránce se obrátila stěžovatelka se žádostí o prověření správnosti stanovení data vzniku invalidity. Domnívala se, že měla být uznána dříve, jelikož její nemoc (schizofrenie) vznikla již při studiu na střední škole. Onemocnění u ní plně propuklo po porodu v roce 2000.

Byla uznána plně invalidní až v roce 2006, ačkoli z doložených posudků vyplynulo, že je na psychiatrii léčena od roku 2001, a byla též opakovaně hospitalizována.

Vzhledem k tomu, že stěžovatelka nebyla schopna doložit rozhodnutí o důchodu ani osobní list důchodového pojištění, zahájil ochránce šetření, v rámci kterého si vyžádal od České správy sociálního zabezpečení kompletní dávkovou a posudkovou dokumentaci.

Šetřením ochránce zjistil, že v posudku o invaliditě ze zjišťovací lékařské prohlídky, která se uskutečnila dne 19. 7. 2006 na Okresní správě sociálního zabezpečení Přerov, posudkový lékař neodůvodnil stanovení data vzniku invalidity stěžovatelky dnem 2. 5. 2006. Lékař stanovil vznik invalidity nejspíše ke dni hospitalizace v psychiatrické léčebně či ke dni požadovaného přiznání důchodu. Současně přitom konstatoval, že stěžovatelka je již pět let pravidelně léčena na psychiatrii, byla opakovaně hospitalizována. Vývojem onemocnění stěžovatelky a významem její předchozí psychiatrické péče pro posudkové hodnocení se však lékař v posudku vůbec nezabýval.

Toto pochybení ČSSZ napravila již na základě zahájeného šetření. Vyvolala mimořádnou kontrolní lékařskou prohlídku, která se uskutečnila na OSSZ Přerov dne 20. 7. 2020. Jejím výsledkem je změna data vzniku invalidity. Posudková lékařka uznala stěžovatelku plně invalidní již od 26. 1. 2001 a od 1. 1. 2010 potom invalidní pro invaliditu třetího stupně. Posudek ze dne 20. 7. 2020 popisuje průběh a vývoj onemocnění stěžovatelky a posudkové závěry jsou dostatečně zdůvodněné. Na základě posudku přiznala ČSSZ stěžovatelce rozhodnutím ze dne 31. 7. 2020 invalidní důchod pro plnou invaliditu od 26. 1. 2001.

¹ Celá zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9086>. Celé znění závěrečného stanoviska je dostupné v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9088>.

Ve zprávě o šetření ochránce však dále konstatoval, že ČSSZ nesprávně stanovila období, za které stěžovatelce poskytla doplatek důchodu. Důchod doplatila za dobu od 30. 4. 2015, tj. pouze za dobu pět let nazpět ode dne oznámení ochránce o zahájení šetření. Při prvním posouzení zdravotního stavu stěžovatelky dne 19. 7. 2006 však posudkový lékař pochybil, když v posudku nezdůvodnil datum vzniku invalidity. Dopustil se tedy nesprávného postupu, v jehož důsledku přiznala ČSSZ stěžovatelce invalidní důchod od pozdějšího data, než od kterého jí náležel. Vzhledem k zavinění orgánu sociálního zabezpečení neplatí pro doplatek důchodu pětileté omezení a ČSSZ měla důchod stěžovatelce doplatit za dobu ode dne požadovaného přiznání důchodu, tedy od 2. 5. 2006.

Jelikož ČSSZ neuznala pochybení s odůvodněním, že hodnotit postup lékaře v minulosti nelze z pohledu dnešní metodiky a názoru judikatury správních soudů, vydal ochránce stanovisko s návrhem opatření k nápravě. ČSSZ ve svém vyjádření ke stanovisku konstatovala, že posudkoví lékaři nejsou schopni vyhodnotit, zda se jednalo nebo nejednalo o nesprávný úřední postup. ČSSZ však připustila, že v tomto konkrétním případě lze posouzení zdravotního stavu a pracovní schopnosti provedené v roce 2006 z pohledu dnešní metodiky považovat za pochybení posuzujícího lékaře. Na základě stanoviska Česká správa sociálního zabezpečení přistoupila k poskytnutí doplatku invalidního důchodu také za období od 2. 5. 2006 do 30. 4. 2015. Po šetření ochránce se stěžovatelce zvýšila pravidelná měsíční výplata invalidního důchodu z 4.743 Kč na 10.612 Kč.

B.2 Přerušení výkonu trestu u těhotné ženy a právo na rodinný život (sp. zn. 1310/2020/VOP)²

Součástí práva na respektování rodinného života (podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) je povinnost příslušných orgánů pomáhat vězněné osobě udržovat kontakt se svou rodinou. V daném případě z toho plyne, že odsouzená, která chce udržovat kontakt se svým manželem a čtyřmi dětmi, má právo na to, aby předpisy umožňovaly provedení společné návštěvy se všemi těmito osobami současně.

Stěžovatelka nastoupila do výkonu trestu odnětí svobody jako těhotná. Soud dle stěžovatelky žádným způsobem nezohlednil těhotenství a nepropustil ji z výkonu trestu odnětí svobody. Po nějaké době prodělala jmenovaná potrat. Současně si stěžovatelka stěžovala také na nemožnost návštěvy všech čtyř dětí s manželem ve věznicí.

Rozhodnutí o přerušení výkonu trestu odnětí svobody na těhotné ženě je obligatorní povahy, o přerušení výkonu trestu rozhodne předseda senátu ihned, jakmile zjistí, že jsou pro to splněny důvody.³ Na každý případ zjištěného těhotenství vězeňská služba písemně

² Celá zpráva o šetření je dostupná na [v Evidenci stanovisek ochránce, viz https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/8380](https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/8380)

³ Viz § 325 odst. 1 trestního řádu ve znění účinném do 30. 9. 2020. Následně došlo k novele předmětného ustanovení který aktuálně zní: odst. 2) Předseda senátu přeruší výkon trestu odnětí svobody na těhotné ženě po dokončení 12. týdne těhotenství a matce pečující o dítě do jednoho roku věku, která byla odsouzena za jiný trestný čin než za zvlášť závažný zločin, a to na dobu jednoho roku po porodu. Odst. 3) Výkon trestu odnětí svobody na těhotné ženě a matce

upozorní místně příslušný soud a navrhne přerušení výkonu trestu odnětí svobody. Věznice nepředložila ochránci jakýkoliv doklad o tom, že by postupovala správně. Soud se tak o těhotenství dozvěděl až po 25 dnech od jeho zjištění, a to až v návaznosti na svoji žádost.

Ochránce konstatoval, že věznice pochybila, když neumožnila stěžovatelce společnou návštěvu se svým manželem a čtyřmi jejími dětmi (maximální osob při návštěvě jsou čtyři) a v závěrečném stanovisku navrhl, aby věznice upravila vnitřní řád takovým způsobem, aby všem odsouzeným s více jak třemi dětmi byla umožněna návštěva všech těchto dětí společně s dospělou osobou. Ředitelka věznice v reakci na zprávu sdělila, že fakticky je podstata navrženého opatření realizována, byť bez výslovného ustanovení vnitřního řádu věznice.

B.3 Cestovní doklady pro děti v pěstounské péči (sp. zn. 7627/2020/VOP)⁴

Ministerstvo vnitra vydalo v roce 2018 metodický pokyn k žádostem poručníků, pěstounů a jiných tzv. pečujících osob o vydání cestovního dokladu pro dítě svěřené do péče. Ministerstvo vnitra přehodnotilo svůj dosavadní právní názor po upozornění tehdejší veřejné ochránkyně práv, která se opakovaně setkávala s námitkou, že pro fyzické osoby, kterým soud svěřil dítě do péče, je zbytečně zatěžující obracet se kvůli podání žádosti o cestovní doklad pro svěřené dítě na soud. Podle ministerského pokynu se pěstouni a jiné tzv. pečující osoby již nemusejí obracet na soud, jestliže nemohou opatřit souhlas zákonného zástupce dítěte s podáním žádosti. K doložení, že opatření souhlasu brání těžko překonatelná překážka, postačí potvrzení orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Ochránce na základě podnětů zjistil, že některé úřady vyžadují stanovisko orgánu sociálně-právní ochrany dětí i tehdy, jestliže pěstouni předkládají rozsudek, kterým soud pravomocně rozhodl o oprávnění podat žádost o vydání občanského průkazu nebo cestovního pasu pro dítě bez souhlasu jeho rodičů. Stanovisko orgánu sociálně-právní ochrany dětí tak fakticky nadřazují soudnímu rozsudku. Jestliže soud pravomocně rozhodl o oprávnění pěstouna podat žádost o občanský průkaz nebo cestovní pas pro svěřené dítě bez souhlasu rodičů a z odůvodnění rozsudku vyplývá, že v obstarání souhlasu rodičů dítěte pěstounům brání těžko překonatelná překážka, pak stanovisko orgánu sociálně-právní ochrany dětí pochopitelně není již třeba.

Soudy ne vždy používají ve svých rozsudcích přesné formulace ze zákona o občanských průkazech a zákona o cestovních dokladech. Na přepážce pracoviště občanských průkazů a cestovních pasů může být proto někdy obtížné rychle se zorientovat a pochopit smysl rozsudku. Ochránce se však setkal s tím, že ač z rozsudku předloženého pěstouny zřetelně vyplývalo oprávnění k podání žádosti o občanský průkaz pro dítě bez souhlasu jeho rodičů, i nadřízení úředníků na přepážce tvrdili opak. Ochránce proto upozornil Ministerstvo vnitra, že některé úřady metodický pokyn z roku 2018 nesprávně vykládají.

pečující o dítě do jednoho roku věku, která byla odsouzena za zvlášť závažný zločin, může předseda senátu přerušit na dobu jednoho roku po porodu.

⁴ Celá zpráva je dostupná na v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/8906>.

B.4 Vyřizování stížnosti proti postupu poskytovatele zdravotních služeb dozorovým orgánem (sp. zn. 1319/2019/VOP)⁵

Na ochránce se obrátil muž s žádostí o prošetření zranění své maminky v nemocnici. Dle něj došlo při přemístění jeho maminky z vozíku na operační stůl ke zlomenině jejích žeber. Stěžovatel se obrátil stížností na nemocnici i příslušný krajský úřad. Dle něj však jeho stížnost nevyřídili důkladně.

Ochránce dospěl k závěru, že krajský úřad pochybil tím, že postoupil stížnost k vyřízení nemocnici. Místo toho měl nemocnici vyzvat k zaslání vyřizující písemnosti a stěžovatele k doložení plné moci k podání stížnosti. Stížnost na poskytnuté zdravotní služby se sice podává nejprve poskytovateli zdravotních služeb, stěžovatel však prokázal, že poskytovatel jeho stížnost již vyřídil. Tím, že krajský úřad pochybil při vyřizování předmětné stížnosti, pochybil také při vyřizování stížnosti proti postupu správního orgánu podle § 175 správního řádu, kterou neshledal důvodnou.

Vzhledem k tomu, že krajský úřad nepřijal výtky ochránce, obrátil se s žádostí o názor na ministra zdravotnictví. Ten se ztotožnil s názorem ochránce, že krajský úřad pochybil postoupením stížnosti bez dalšího poskytovateli zdravotních služeb. Na základě tohoto případu ministerstvo vyznamenalo krajský úřad o svém názoru na věc. Stejně tak vyznamenalo i ostatní příslušné správní orgány vyřizující stížnosti na poskytovatele zdravotních služeb, aby k těmto pochybením při vyhodnocování podané stížnosti nedocházelo.

B.5 Vymáhání nezákonně stanovené daně (sp. zn. 3363/2019/VOP)⁶

I. Podáním daňového přiznání a uhrazením daně novým vlastníkem nemovitosti není konzumována povinnost původního vlastníka oznámit správci daně skutečnost, že ztratil postavení poplatníka podle § 13a odst. 9 zákona o dani z nemovitých věcí.

II. Správce daně pochybí, pokud přistoupí k vymáhání daně, u které je na první pohled zřejmé, že byla stanovena nezákonně. Vymáhání daně na osobě, která vůbec nebyla poplatníkem, a navíc za situace, kdy daň z nemovitých věcí byla již uhrazena jiným poplatníkem, je nutné považovat za zjevně nespravedlivé.

III. Správce daně postupuje v rozporu se zásadou rychlosti, pokud podnikne první kroky k vybrání nedoplatku až po pěti letech od vydání rozhodnutí o stanovení daně.

Stěžovatel prodal v roce 2013 bytovou jednotku, čímž pozbyl vlastnické právo ke všem nemovitým věcem v územním obvodu správce daně. Prodej bytové jednotky stěžovatel

⁵ Celá zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ochránce, <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9090>. Celé znění závěrečného stanoviska je dostupné v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9092>. Informování nadřízeného úřadu (Ministerstvo zdravotnictví) je dostupné v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9094>.

⁶ Celá zpráva o šetření je dostupná v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/8162>. Celé znění závěrečného stanoviska je dostupné v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/8946>.

neoznámil správci daně. Domníval se, že postačuje, aby nový vlastník bytové jednotky v roce 2014 podal daňové přiznání a uhradil daň. Správce daně však stěžovateli vyměřil daň za roky 2014 až 2016. V roce 2019 stěžovatel obdržel vyrozumění o výši nedoplatku na dani. Proti vyrozumění stěžovatel podal námitku, kterou správce daně rozhodnutím zamítl a následně stěžovateli vyměřil úroky z prodlení a podnikl kroky k vymožení daně. Stěžovatel se proto obrátil na ochránce a rovněž podal u správního soudu správní žalobu proti exekučnímu příkazu a proti rozhodnutí o námitce.

Ochránce dospěl k závěru, že postupem nového vlastníka nemovitosti (podání daňového přiznání a úhrada daně) není konzumována povinnost původního vlastníka oznámit správci daně skutečnost, že ztratil postavení poplatníka daně z nemovitých věcí. Neshledal proto pochybení v postupu správce daně, který stěžovateli v letech 2014 až 2016 vyměřil daň v souladu s poslední známou daní. Ochránce však shledal pochybení v postupu správce daně, který se rozhodl vyměřenou daň vymáhat, přestože bylo na první pohled zřejmé, že daň byla stanovena nezákonně, neboť stěžovatel v letech 2014 až 2016 nemohl vůbec být poplatníkem daně, protože žádnou nemovitou věc v obvodu správce daně nevladil.

Správce daně se nakonec ztotožnil s ochráncem a zrušil v přezkumném řízení exekuční příkaz a rozhodnutí o námitce, o čemž vyrozuměl správní soud. Současně správce daně vrátil stěžovateli vzniklý přeplatek včetně vymožení exekučních nákladů. Dále správce daně vyplatil stěžovateli úrok z nesprávně stanovené daně. Správce daně se rovněž rozhodl prověřit plynulost postupu příslušného územního pracoviště při vymáhání nedoplatků na dani z nemovitých věcí. Ochránce přijatá opatření zhodnotil jako dostatečná a šetření uzavřel.

B.6 Konference, kulaté stoly a školení

- Ve dnech 19. ledna, 20. ledna a 16. února ochránce uspořádal online odborné semináře pro Karlovarský, Liberecký, Jihočeský a Plzeňský kraj na téma **Poznatky veřejného ochránce práv ze šetření v oblasti náhradní rodinné péče.**
- Ve dnech 18. února, 19. února, 26. února a 11. března ochránce uskutečnil online semináře pro Zlínský, Olomoucký, Ústecký kraj a Kraj Vysočina na téma **Právo na informace a ochrana osobních údajů.**
- Dne 4. března uspořádal ochránce online seminář pro Zlínský kraj **Vyřazování z evidence uchazečů o zaměstnání v praxi veřejného ochránce práv.**
- Ve dnech 18. a 19. března ochránce uspořádal on-line semináře na téma **Změny zákona o místních poplatcích a daňového řádu.**

C. Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění

Od roku 2006 je ochránce národním preventivním mechanismem podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Systematicky navštěvuje zařízení pro osoby omezené na svobodě z moci úřední i v důsledku závislosti na poskytované péči. Svá zjištění a doporučení zobecňuje v souhrnných zprávách z návštěv a formuluje standardy zacházení. Předkládá je samotným zařízením a jejich zřizovatelům a systémová doporučení ústředním orgánům státní správy. Od roku 2011 ochránce rovněž sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění.

C.1 Systematické návštěvy, sledování vyhoštění a distanční monitoring

V prvním čtvrtletí se realizovala systematická **návštěva Psychiatrické nemocnice v Kroměříži a Psychiatrické nemocnice Havlíčkův Brod**. Obě návštěvy byly zaměřeny na aspekty poskytování péče a podmínky hospitalizace pacientů, které ovlivnila omezení spojená s protiepidemickými opatřeními. Se stejným zaměřením byla zahájena rovněž systematická návštěva Psychiatrické nemocnice Brno. Nicméně pro nesoučinnost navštíveného zařízení (odmítnutí zpřístupnění zdravotnické dokumentace pacientů, kteří nevykonávají ochranné léčení) nebylo v zahájené návštěvě pokračováno. Ochránce se obrátil⁷ na Ministerstvo zdravotnictví, jako zřizovatele Psychiatrické nemocnice Brno, s požadavkem na zjednání nápravy a zajištění řádné součinnosti navštívené nemocnice.

V prvním čtvrtletí roku 2021 **sledoval ochránce dvě realizace vyhoštění**. Jednalo se o správní vyhoštění jedné osoby, a to ze Zařízení pro zajištění cizinců Balková do Kyjeva (Ukrajina). A také o realizaci trestu vyhoštění dvou osob z Vazební věznice Praha Ruzyně do Gruzie. Monitoring této návratové operace byl vybrán s ohledem na zapojení České republiky do návratového letu koordinovaného agenturou Frontex.

S ohledem na prevenci šíření nákazy pokračoval ochránce v distančním monitoringu zacházení s klienty zařízení sociální služeb, za tímto účelem ochránce kontaktoval zástupce čtyř poskytovatelů pobytových sociálních služeb a zjišťoval aktuální problémy a výzvy při poskytování služeb a zajišťování péče.

C.2 Semináře, školení a osvěta

Ochránce dne 4. března uspořádal **seminář věnovaný k problematice systému péče o děti se závislostí na návykových látkách v prostředí institucionální výchovy**. Setkání se zúčastnili zástupci Úřadu vlády ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a také zástupci z oblasti dětské a dorostové adiktologie. Stěžejními body semináře byla prezentace poznatků ze systematických návštěv dětských ústavních zařízení, která se specializují na problematiku závislostí, a diskuse o problémech současného systému, které pramení zejména z nekvalitní a nesrozumitelné právní úpravy.

⁷ Ustanovení § 21a odst. 1 ve spojení s § 20 odst. odst. 2 a odst. 3 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

Další informace o semináři a jeho závěrech jsou dostupné v tiskové zprávě ze dne 12. března.⁸

Ochránce ve spolupráci s náměstkem ministra zdravotnictví Radkem Policarem dne 24. března uspořádal online **seminář zaměřený na participaci dítěte na rozhodování v souvislosti s jeho hospitalizací na psychiatrii**. Seminář vycházel z poznatků z pěti realizovaných návštěv v psychiatrických zařízeních, které se uskutečňovaly od roku 2018 a mapovaly zacházení s dětskými pacienty. Návštěvy ukázaly nejednotnou praxi a nejistotu zdravotníků a poskytovatelů v zajištění účasti dětí na rozhodování o záležitostech, které se jich dotýkají, jako je hospitalizace, léčba nebo stížnosti. O závěrech semináře ochránce informoval v tiskové zprávě.⁹

Dne 31. března ochránce uspořádal online **seminář věnovaný poznatkům ze systematických návštěv vazebních věznic**. O problematice diskutovali zástupci navštívených zařízení, dále se diskuse zúčastnili zástupci z řad Vězeňské služby České republiky a Nejvyššího státního zastupitelství, kteří diskutovali otázky související s výkonem vazby. Konkrétně aktivity obviněných a možnost jejich zaměstnávání, možnost kontaktu s vnějším světem s přihlédnutím ke „COVID opatřením“ nebo například praxi využívání kamerových systémů s poukazem na respekt k soukromí.

V rámci osvěty **ochránce zveřejnil podcasty**, které se věnují dopadům epidemie onemocnění COVID-19 na život ve dvou zcela různých typech zařízení – ve věznicích¹⁰ a v zařízeních sociálních služeb¹¹. Podcasty popisují to, jaký vliv měla opatření proti šíření pandemie na vězně a zaměstnance, nebo to, proč jsou rizika spojená s tímto onemocněním ve vězení vyšší než v běžné populaci. Stejně tak vysvětlují, jaký dopad měla pandemie onemocnění COVID-19 na život klientů v domovech pro seniory a dalších zařízeních či jaká opatření klienty nejvíce zasáhla a proč.

⁸ Tisková zpráva je dostupná na internetových stránkách veřejného ochránce práv, viz https://www.ochrance.cz/aktualne/pece_o_deti_se_zavislosti_na_navykovych_latkach_v_prostredi_institucionalni_vychovy/?fbclid=IwAR0JBQGIU0Lq3bqseKAabq600ChofhZqKjrYrhzh9Mn9G2IBGRF5NgDPIo

⁹ Tisková zpráva je dostupná na internetových stránkách veřejného ochránce práv, viz https://www.ochrance.cz/aktualne/participace_ditete_na_rozhodovani_pri_hospitalizaci_na_psychiatrii/?fbclid=IwAR2oc0c8jYINVs7tSLCFHC6Cqtmaq-bTo3UZ4cSFX_7Lkm4xuqUVatPeeM

¹⁰ Podcasty je možné poslechnout na www.youtube.cz, viz https://www.youtube.com/watch?v=ciTumA_EOs8

¹¹ Podcasty je možné poslechnout na www.youtube.cz, viz <https://www.youtube.com/watch?v=vuJFlpgY4yo>

D. Ochrana před diskriminací

V roce 2009 byl ochránce pověřen rolí národního tělesa pro rovné zacházení a ochrany před diskriminací (*equality body*) v souladu s právem Evropské unie. Přispívá tedy k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. Za tím účelem poskytuje pomoc obětem diskriminace, provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací a zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.

Od ledna 2018 ochránce pomáhá také cizincům – občanům Evropské unie, kteří žijí nebo pracují v České republice. Poskytuje jim informace o jejich právech a pomoc při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti. Při tom spolupracuje se zahraničními orgány, které mají obdobné poslání vůči českým státním příslušníkům.

D.1 Doporučení ke zřizování vyhrazených parkovišť pro osoby se zdravotním postižením (sp. zn. 97/2018/DIS)

Jedním z opatření, která napomáhají lidem se zdravotním postižením žít nezávisle, svobodně se pohybovat a plně se zapojovat do všech oblastí života ve společnosti, je zřizování vyhrazených parkovacích míst. Ta jim umožňují zaparkovat v blízkosti svého bydliště (či méně často svého zaměstnání), čímž mohou předejít komplikacím vyplývajícím z nutnosti překonávat větší vzdálenosti.

Ochránce se rozhodl aktualizovat doporučení z roku 2012 určené především obcím a silničním správním úřadům, které rozhodují o zřizování vyhrazených parkovišť. Cílem doporučení je především sjednotit postup obcí a úřadů tak, aby nedocházelo k neodůvodněnému a diskriminačnímu odmítání žádostí lidí s postižením. Aktualizované doporučení reaguje na nově získané poznatky, zejména na dotazníkové šetření reprezentativního vzorku obcí, shrnuté ve výzkumné zprávě ochránce z roku 2020, a na závěry kulatého stolu, který se konal v září 2020. Společně s doporučením ochránce vydal letáky určené obcím a úřadům, které přehledným způsobem shrnují hlavní závěry doporučení.

Doporučení ochránce pro obce (samosprávy), které udělují souhlas/nesouhlas se zřízením vyhrazeného parkoviště:

1. Písemný souhlas či nesouhlas se zřízením vyhrazeného parkoviště vždy odůvodňujte.
2. Pokud máte vytvořena pravidla pro udělování souhlasu, nechávejte si prostor pro individuální posouzení.
3. Nevyžadujte splnění kritérií, která nejsou relevantní pro posouzení situace žadatelů.
4. Pokud žadatel či žadatelka se zdravotním postižením prokáže, že vzhledem ke svému stavu potřebuje v konkrétním místě parkovat, udělte souhlas.
5. Neodůvodňujte nemožnost vyhrazení parkoviště pouze nedostatkem parkovacích míst.

6. Neomezujte možnost žádat o vyhrazená parkoviště pouze na osoby s pohybovým postižením.
7. Neomezujte možnost žádat o vyhrazená parkoviště pouze na osoby, které vlastní vozidlo nebo samy řídí, případně pouze na jejich nejbližší rodinné příslušníky.
8. Neomezujte možnost žádat o vyhrazená parkoviště pouze na držitele a držitelky průkazů ZTP a ZTP/P.

Doporučení ochránce pro silniční správní úřady, které rozhodují o žádosti o zřízení vyhrazeného parkoviště:

1. Nechtějte po žadatelích, aby k žádostem dokládali souhlas vlastníka a souhlas policie, ale na základě podkladů od žadatelů je obstarajte sami.
2. Při rozhodování dodržujte práva osob se zdravotním postižením, jež jim zaručuje Úmluva o právech osob se zdravotním postižením a antidiskriminační zákon.
3. Pokud obec jako vlastník komunikace neudělí souhlas se zřízením vyhrazeného parkoviště, žádost zamítněte.
4. Pokud obec jako vlastník souhlasí, měli byste žádosti o zřízení vyhrazeného parkoviště vyhovět.

Doporučení ochránce pro Ministerstvo vnitra a Ministerstvo dopravy:

1. Ministerstvu vnitra doporučuje zvážit vydání metodické pomůcky pro samosprávy, která by všechny obce seznámila s právními mantinely jejich rozhodování, zda jako vlastník komunikace udělí, či neudělí souhlas se zřízením vyhrazeného parkoviště. Může při tom využít informace obsažené v tomto doporučení.
2. Ministerstvu dopravy doporučuje vydání metodické pomůcky pro silniční správní úřady, která blíže popíše jejich postupy ve správních řízeních o žádostech o zvláštní užívání komunikace zřízením vyhrazeného parkoviště vůči lidem s postižením. Může při tom využít informace obsažené v tomto doporučení.

D.2 Vyhrazené parkování pro osoby se zdravotním postižením (sp. zn. 6462/2019/VOP/JKV)¹²

 Pravidla pro zřizování vyhrazených parkovišť by měla sloužit jako vodítka zvyšující transparentnost pro žadatele, aby si mohli předem učinit představu o tom, zda má jejich žádost naději na úspěch. V žádném případě by nemělo jít o prostředek umožňující formální vyřizování žádostí, tj. odmítnutí pouze na základě nesplnění některého z kritérií. I v případě žadatelů o vyhrazené parkoviště, kteří sami neřídí a nemají průkaz ZTP/P, by město mělo vyhodnocovat, zda jejich problémy s pohybem neodůvodňují zřízení vyhrazeného parkoviště.

¹² Celá zpráva o posouzení diskriminace je dostupná v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9096>.

Stěžovatelka má vážné problémy s pohybem, což doložila i ke své žádosti o zřízení vyhrazeného parkoviště. Město odmítlo udělit souhlas se zřízením vyhrazeného parkoviště. Město svůj nesouhlas se zřízením vyhrazeného parkoviště odůvodnilo tím, že stěžovatelka není majitelkou ani provozovatelkou vozidla a není držitelkou řidičského oprávnění.

Veřejný ochránce práv doporučil městu, aby přehodnotilo své stanovisko. Rada města posouzení ochránce projednala a následně rozhodla o udělení souhlasu se zvláštním užíváním komunikace. Stěžovatelku město informovalo, že v případě podání nové žádosti jí bude souhlas vlastníka udělen.

D.3 Zásadní pracovní jednání

V návaznosti na změny právních předpisů **se ochránce sešel se zástupci školských odborů** ohledně financování tzv. pedagogické intervence. Panují totiž nejasnosti, jak se nový režim osvědčí v praxi. Ministerstvo školství připravilo pro jednotlivé školy Metodický pokyn k zajišťování podpůrného opatření pedagogická intervence. Ten by měl některé otázky okolo novely vysvětlit a dává ředitelům škol různá doporučení, takže pro ně může být dobrým návodem, jak se v novém režimu zorientovat. Vzhledem k časovým okolnostem ochránce vyčkává na to, jak bude nové nastavení fungovat, zda nejde jen o nedostatky v komunikaci, které se v praxi vysvětlí a vyjasní. Své případné kroky zváží podle informací z praxe.¹³

Ochránce jednal s ústředním školním inspektorem na již tradiční každoroční schůzce. Diskutovali zejména o distanční výuce během epidemie COVID-19 a jejích dopadech na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Dále **se ochránce zúčastnil jednání expertního fóra ke vzdělávání romských dětí**, které pořádá Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Evropským soudem pro lidská práva.

D.4 Osvěta

Ochránce vydal **sborník stanovisek k problematice školství**.¹⁴ První část sborníku se obecně věnuje nejčastějším otázkám spojeným s docházkou dětí do mateřské školy, žáků do základních škol a na střední školy. V druhé části ochránce uvedl závěry šetření v nejvýznamnějších školských případech za celou dobu existence instituce.

Ochránce usedl v porotě esejistické soutěže Olympiáda lidských práv. Jedním z témat, o kterém žáci středních škol psali, bylo riziko diskriminace při používání umělé inteligence.

¹³ Tisková zpráva je dostupná na internetových stránkách veřejného ochránce práv, viz <https://www.ochrance.cz/aktualne/ombudsman-jednal-se-zastupci-skolskych-odboru-o-pedagogicke-intervenci/>

¹⁴ Se sborníkem je možné se seznámit na internetových stránkách veřejného ochránce práv, viz https://www.ochrance.cz/vystupy/publikace/stanoviska/Sbornik_Skolstvi.pdf

Ochránce informoval o svém loňském výzkumu, který se týkal Rozhodování českých soudů o diskriminačních sporech v letech 2015–2019¹⁵ v Bulletinu Centra pro lidská práva a demokracii¹⁶ a na dětském webu ochránce přiblížil soudní případy, které se týkaly dětí¹⁷. Na dětském webu ochránce dále informoval o distančním vzdělávání¹⁸ a o specifických vzdělávání v době epidemie.¹⁹

D.5 Konference, kulaté stoly a školení

Ochránce se pravidelně účastní schůzek pracovní skupiny Equinetu k volnému pohybu pracovníků v Evropské unii. V rámci této činnosti Equinet za přispění svých členů připravil publikaci o zkušenostech národních orgánů pro rovné zacházení s agendou migrujících pracovníků a výzvách do budoucna. Závěry ochránce prezentoval na mezinárodním semináři²⁰, kterého se účastnili zástupci orgánů na podporu volného pohybu pracovníků z různých států Evropské unie, zástupci Evropské komise nebo Evropského orgánu pro pracovní záležitosti.

¹⁵ S textem výzkumu je možné se seznámit na internetových stránkách veřejného ochránce práv, viz <https://www.ochrance.cz/dokument/rozhodovani-ceskych-soudu-o-diskriminacnich-sporech-2015-2019/2020-vyzkum-judikatura-dis.pdf>.

¹⁶ Bulletin Centra pro lidská práva a demokracii je dostupný na adrese <https://www.centrumlidskaprava.cz/vyssel-zimni-bulletin-0>.

¹⁷ Celé znění aktuality je dostupné na internetových stránkách veřejného ochránce práv určených dětem, viz <https://deti.ochrance.cz/aktuality/v-jakych-diskriminacnich-sporech-se-na-soudy-obraceji-deti/>.

¹⁸ Celé znění aktuality je dostupné na internetových stránkách veřejného ochránce práv určených dětem, viz <https://deti.ochrance.cz/aktuality/prejeme-si-brzky-navrat-deti-do-skol/>.

¹⁹ Celé znění aktuality je dostupné na internetových stránkách veřejného ochránce práv určených, viz <https://deti.ochrance.cz/aktuality/skolstvi-v-dobe-koronaviru/>.

²⁰ Další informace o semináři jsou dostupné na internetových stránkách organizace EQUINET, viz <https://equineteurope.org/2021/equality-bodies-freedom-of-movement-of-eu-workers/>.

E. Sledování práv lidí se zdravotním postižením

Počínaje lednem 2018 ochránce zastává také funkci monitorovacího orgánu pro naplňování práv zakotvených Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením.

E.1 První letošní zasedání poradního orgánu

V lednu se sešel poprvé v tomto roce poradní orgán pro monitorování práv lidí s postižením. Setkání se vzhledem k epidemii konalo online. Hlavním tématem jednání bylo zaměstnávání a práce lidí s postižením a problémy, kterým na pracovním trhu čelí. Na jednání byla diskutována také aktuální problematika týkající se přístupnosti testovacích a očkovacích míst pro lidi s postižením. V této věci se ochránce opakovaně obrátil na ministra zdravotnictví. Zvolen byl také nový místopředseda poradního orgánu, jímž se stal právník Jiří Černý.

V rámci zasedání přijal poradní orgán také závěrečné usnesení. V něm vzal na vědomí všechny aktivity ochránce v oblasti naplňování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Dále ochránci doporučil, aby seznámil veřejnost s výsledky výzkumu o zaměstnávání lidí s postižením ve veřejném sektoru. Ochránci doporučil, aby zahájil dialog s orgány státu, které jsou odpovědné za dodržování povinnosti zaměstnávat lidi s postižením ve veřejném sektoru. Vyzval ochránce, aby do konce roku 2021 vydal a zveřejnil doporučení určené zaměstnavatelům, v němž by shrnul vhodné a osvědčené postupy vedoucí ke zvýšení podílu lidí s postižením zaměstnaných ve veřejném sektoru. Poradní orgán ochránce také požádal, aby ho průběžně informoval o tom, jak bylo toto usnesení do jeho činnosti prakticky promítnuto a jaké konkrétní výsledky přinesly jednotlivé kroky.

E.2 Výzkumy a doporučení

Výzkum „Zaměstnávání lidí s postižením – pohled zaměstnanců“

V uplynulém období dokončil ochránce výzkum zaměřený na otázku zaměstnávání lidí ve veřejné správě²¹. V rámci tohoto výzkumu mapoval ochránce zkušenosti samotných lidí s postižením ve veřejné správě. Výzkum doplňuje výzkumné šetření²², které naopak mapovalo postoj samotných zaměstnavatelů. V návaznosti na poznatky z výzkumů vydá ochránce doporučení ke zlepšení stávajícího stavu a zahájí jednání s ústředními orgány odpovědnými za vytváření podmínek pro zaměstnávání lidí s postižením.

Vybrané závěry – pohled lidí s postižením:

- Průběh výběrových řízení je pro řadu lidí s postižením problematický a své zdravotní omezení v jeho průběhu raději tají.

²¹ S textem výzkumu je možné se seznámit na internetových stránkách veřejného ochránce práv, viz https://www.ochrance.cz/aktualne/stat_neumi_zamestnat_lidi_s_postizenim_ukazal_vyzkum_zastupkyne_ombudsmana/zamestnavani_-_pohled_lidi_s_postizenim.pdf

²² S textem výzkumu je možné se seznámit na internetových stránkách veřejného ochránce práv, viz https://www.ochrance.cz/aktualne/stat_neumi_zamestnat_lidi_s_postizenim_ukazal_vyzkum_zastupkyne_ombudsmana/zamestnavani_-_pohled_zamestnavateleu.pdf

- Lidé s postižením se při hledání práce spoléhají zejména na vlastní úsilí a kontakty.
- Lidem s postižením v inzerátech chybí bližší specifikace pracovního prostředí a požadované činnosti.
- Pro poskytování přiměřených opatření zaměstnancům s postižením není ve veřejném sektoru zaveden jednotný přístup a záleží především na lidském faktoru.

Krátká shrnutí obou výzkumů jsou dostupná v podobě infografiky:²³

V rámci posilování přístupnosti informací pro širokou veřejnost vydal ochránce shrnutí základních poznatků výzkumu formou videa v českém znakovém jazyce.²⁴ Stejně tak je shrnutí připraveno ve formě pro snadné čtení.²⁵

Doporučení k očkovaní klientů zařízení zdravotních a sociálních služeb se sníženou schopností rozhodování nebo s podpůrným opatřením

Na základě podnětů ze strany poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb, veřejných opatrovníků či blízkých klientů vydal ochránce doporučení²⁶ věnované právním aspektům

²³ S krátkými shrnutími výzkumů je možné se seznámit na internetových stránkách veřejného ochránce práv, viz https://www.ochrance.cz/aktualne/stat_neumi_zamestnat_lidi_s_postizenim_ukazal_vyzkum_zastupkyne_ombudsmana/shrnuti_vyzkumnych_zprav.pdf.

²⁴ Video je možné zhlédnout na [www.youtube.cz: https://www.youtube.com/watch?v=0_2FlcXnvSc](https://www.youtube.com/watch?v=0_2FlcXnvSc).

²⁵ S celým textem je možné se seznámit na internetových stránkách veřejného ochránce práv, viz https://www.ochrance.cz/aktualne/stat_neumi_zamestnat_lidi_s_postizenim_ukazal_vyzkum_zastupkyne_ombudsmana/etr_zamestnavani_lidi_s_postizenim_ve_veřejnem_sektoru.pdf.

²⁶ S celým textem je možné se seznámit na internetových stránkách veřejného ochránce práv, viz https://www.ochrance.cz/aktualne/ockovani_klientu_zarizeni_zdravotnich_a_socialnich_sluzeb_se_snizenu_schopnosti_rozhodovani_nebo_s_podpurnym_opatrenim/doporučení-ockovani.pdf.

očkování klientů s omezenou svéprávností, klientů s jiným podpůrným opatřením (nápomoc při rozhodování, zastoupení členem domácnosti, ustanovení opatrovníka bez omezení svéprávnosti) či klientů bez podpůrného opatření, kteří nejsou schopni udělit s očkováním souhlas. Doporučení je určeno především poskytovatelům zdravotních a sociálních služeb a prakticky odpovědí na otázky, které mohou v návaznosti na očkování klientů těchto služeb vyvstat.

Klíčové body doporučení:

1. Ochránce doporučuje, aby si poskytovatel pobytových sociálních služeb či dlouhodobé zdravotní péče aktualizoval informace ohledně právního postavení klientů pro účely provádění očkování.
2. Ochránce doporučuje, aby se zákonní zástupci, opatrovníci či další podpůrné osoby účastnili informování klientů o očkování a dohlíželi na to, že jejich práva jsou respektována.
3. Ochránce doporučuje, aby poskytovatel zdravotních služeb, který očkování provádí, informoval klienty a jejich blízké osoby o očkování tak, aby pro ně byly podané informace srozumitelné (např. ve formátu pro snadné čtení).
4. Ochránce doporučuje, aby poskytovatel zdravotních služeb, který očkování provádí, umožnil přítomnost další osoby v průběhu očkování, pokud si to klient přeje.
5. Ochránce doporučuje, aby v případě klientů s omezenou svéprávností v oblasti zdravotních služeb či s opatrovníkem ustanoveným pro tuto oblast, vyžadoval poskytovatel udělení souhlasu s očkováním od opatrovníka i klienta, ledaže jej klient není schopen v žádné formě udělit.
6. V případě, že klient nemá zástupce ani jinou blízkou osobu a není schopen udělit souhlas s očkováním, ochránce doporučuje, aby poskytovatel pobytových sociálních služeb či dlouhodobé zdravotní péče podal návrh soudu na ustanovení opatrovníka pro poskytnutí souhlasu s očkováním.

Součástí doporučení je také informační leták²⁷ zaměřený na očkování klientů pobytových sociálních služeb s omezenou svéprávností.

Doporučení k přístupnosti pořadu „Události“ České televize (sp. zn.: 45/2020/OZP)²⁸

S ohledem na potřebu poskytovat, nejen v době pandemie koronaviru, dostatečné a aktuální informace ve formátu odpovídajícím potřebám lidí s postižením, upozornil ochránce na základě podnětů neziskových organizací lidí se sluchovým postižením Českou televizi (ČT), že je žádoucí, aby hlavní zpravodajský pořad Události byl v rámci archivu ČT dostupný i v českém znakovém jazyce. Právo lidí s postižením na přístupné informace vyplývá z Úmluvy o právech osob se zdravotním, kterou je Česká republika vázána. Z pozice monitorovacího orgánu proto nemohl ochránce přehlížet situaci, kdy veřejnoprávní televize dostatečně nereflakuje potřeby lidí s postižením, a proto vydal následující doporučení.

²⁷ S informačním letákem je možné se seznámit na internetových stránkách veřejného ochránce práv, viz https://www.ochrance.cz/uploads-import/Letaky/Ockovani_klientu_s_omezenou_svepravnosti.pdf.

²⁸ Celé doporučení je dostupné v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/8904>

Ochránce doporučil České televizi, aby bez zbytečného odkladu začala ukládat hlavní zpravodajský pořad „Události“ do video archivu ČT (iVysílání) ve verzi, která obsahuje tlumočení do českého znakového jazyka. Tomuto doporučení Česká televize vyhověla a od 1. března je tento pořad dostupný v archivu i s překladem do českého znakového jazyka. Tuto změnu ochránce vítá.

Doporučení ke sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021²⁹

V návaznosti připravovaného sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 vydal ochránce doporučení ke zlepšení přístupnosti procesu sčítání pro lidi s postižením, zejména pak lidi se sluchovým postižením a dále také psychosociálním postižením. Prostřednictvím doporučení upozornil ochránce na fakt, že nastavení sčítání dostatečně nesplňuje podmínku přístupnosti pro uživatele českého znakového jazyka a stejně tak poskytované informace neodpovídají formátu pro snadné čtení, což může vytvářet překážku srozumitelnosti pro lidi s mentálním postižením. Ochránce proto doporučil Českému statistickému úřadu (ČSÚ) posílit přístupnost sčítání s ohledem na potřeby velké skupiny lidí s postižením.

Ochránce doporučil, aby ČSÚ umožnil lidem se sluchovým a intelektovým postižením seznámit se s informacemi ohledně sčítání (podobně jako je to běžné u lidí bez sluchového a intelektového postižení) v komunikačním prostředí a formátu, který je pro ně srozumitelný, je klíčovým krokem k naplnění přístupnosti celého sčítacího procesu podle čl. 9 a 21 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

Ochránce doporučil, aby ČSÚ bez zbytečného odkladu zprovoznil službu oboustranného přepisu na obou kontaktních linkách ke sčítání a vydal informační materiál ve verzi pro snadné čtení, který by vhodně distribuoval k cílové skupině.

Ochránce doporučil, aby ČSÚ poučil sčítací komisaře o tom, že formulář mohou vyplnit také nezletilí starší 15 let nebo osoby omezené ve svéprávnosti, které jsou toho fakticky schopny. Přínosným by bylo také zveřejnění podrobnějších informací o tom, jak postupovat v případech nezletilých starších 15 let či osob s omezenou svéprávností, a o tom, jak si mohou zákonní zástupci či opatrovníci ověřit, že zastupovaný již formulář vyplnil samostatně, a to zejména na webové stránce sčítání lidu a domů.

E.3 Spolupráce s Výborem OSN pro práva osob se zdravotním postižením a mezinárodní spolupráce

V rámci průběžné spolupráce s Výborem OSN pro práva lidí s postižením se ochránce zapojil do přípravy Všeobecného komentáře k článku 27 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, který se věnuje zaměstnávání lidí s postižením a který výbor aktuálně připravuje. Ochránce postoupil Výboru své vlastní poznatky z oblasti zaměstnávání lidí s postižením, které vyplynuly jednak z výzkumné činnosti, tak ze šetření individuálních stížností z této oblasti. Na základě podnětů monitorovacích orgánů by měl poté Výbor vydat Všeobecný komentář zaměřený na výklad práva lidí s postižením na práci a zaměstnání.

²⁹ Celý text doporučení je dostupný v Evidenci stanovisek ochránce, viz <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/9084>.

Ochránce reagoval na výzvu Evropské ombudsmanky a popsal situaci procesu deinstitucionalizace a transformace sociálních služeb v České republice. Prostřednictvím dopisu upozornil zejména na fakt, že v České republice, přestože tato je vázaná Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, není stále nastavena strategie deinstitucionalizace sociálních služeb, která by obsahovala jasný cíl, termín naplnění a postupné kroky směřující k postupnému rušení ústavní péče o lidi s postižením a nahrazení službami komunitního typu. Za problematické pak ochránce označil také fakt, že nejsou jednoznačně definovány pojmy deinstitucionalizace, transformace, komunitní služba, což vede k nejrůznějším a nejednotným výkladům a v praxi působí potíže.

E.4 Konference, kulaté stoly a školení

Ochránce uspořádal spolu s organizací Rytmus a Společností pro podporu lidí s mentálním postižením pracovní **on-line setkání, které se věnovalo tématu podpory lidí s mentálním postižením v zaměstnání**. Na setkání byly prezentovány závěry výzkumů ochránce, které se věnovaly možnostem pracovního uplatnění klientů žijících v DOZP a lidí s postižením ve veřejném sektoru. Současně byla diskutována metoda podporovaného zaměstnání, která přispívá k zaměstnávání lidí s mentálním postižením na běžném trhu práce, a byly zde také probírány zkušenosti samotných zaměstnavatelů. Ne setkání vystoupili nejen poskytovatelé sociálních služeb, ale také samotní klienti, kteří se podělili o své osobní zkušenosti a zážitky.³⁰

S ohledem na to, že v letošním roce proběhnou volby, uspořádal ochránce pracovní setkání se zástupci Ministerstva vnitra ohledně přístupnosti voleb pro lidi s postižením. Tématem byla přístupnost volebních místností, informování o konání voleb přístupnou formou, vzdělávání volebních komisí nebo otázka omezení svéprávnosti v oblasti volebního práva. Ministerstvo přislíbilo v jednotlivých oblastech zlepšení. V rámci spolupráce pak ochránce poskytne ministerstvu podklady, závěry svých zjištění z návštěv zařízení sociálních služeb a bude se aktivně podílet na tvorbě metodik.

V návaznosti na poznatky z výzkumů, kterými se ochránce zaměřil na podmínky zaměstnávání lidí s postižením ve veřejné správě, věnoval ochránce tomuto tématu také jeden díl ze seriálu pravidelných podcastů.³¹

Brno 28. dubna 2021

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv

³⁰ Celý záznam ze setkání je dostupný na [www.youtube.cz](https://www.youtube.com/watch?v=XXXz6ga5aho) zde: <https://www.youtube.com/watch?v=XXXz6ga5aho>

³¹ Podcast je možné poslechnout na [www.youtube.cz](https://www.youtube.com/watch?v=ZJAKYo9-s5U&list=PLWNv_lxgJdEKvV9-ZYu7VTxvc1SjDRb2i&index=19) zde: https://www.youtube.com/watch?v=ZJAKYo9-s5U&list=PLWNv_lxgJdEKvV9-ZYu7VTxvc1SjDRb2i&index=19